

DE O D U C E
M E D I T A T I O S . E V A N G E L I I

D O M I N I C Æ
R E M I N I S C E R E

Additis S. Patrum dictis, Quæstio-
numq; aliquot decisione, ad uberiorem textus, cùm opus est,
explicationem, & Heterodoxorum refutationem.

Q U A M

In Regia Aboënsi Academia

P R A E S I D E

D N . A E S C H I L L O P E T R Æ O

S. S. Theol. Doct. Profess. & Civitatis ejusdem Pasto: c.

Examini subiicit, in Auditorio Majori, horis solitis

At diem Septemb. 2. Anni 1650.

H E N R I C U S E . A B O - F I N L A N D U s,

(A) *August. serm. 74. de tempore*

Clamat fœmina & dissimilabatur a Christo: non ut in sericordia negaretur, sed ut desiderium accenderetur.

(B) *Chrysost: Homil. 20. Heb.*

Adeamus ergo fidem Ecclesie coronam, et gaudemus fidem adoptionis fundamentum; fidei, quam corruscantem minime terunt Demones; fidem Christi discipulorum primarium ornamenti; audiamus Paulum clamantem: manete in fide, sine intermissione orate, ut & ad vos hanc Dominus emittat vocem: Fiat vobis ut vultis; ipsi gloria & imperium in secula seculorum Amen.

A B O Æ.

Excucbat Petrus Wald/ Acad. Typogr. Anno 1650.

VIRIS

Reverendis, Doctissimis atq; Humanissimis

DN. MATTHIÆ SIGFRIDI
SCIURENIO Past. in Wemo vigilantissimo, pietate gravissimo.

DN. ERICO JOHANNIS
Past. in Achaas dignissimo.

DN. OLAO ERICI FABRINGIO
Symmictæ in Pargas, consangvineo & præceptorι quondam diligentissimo.

DN. OLAO HENRICI WATZE-
LENIO Itidem consangvineo, & V.D. ministro in Reeso perassiduo.

DN. GUSTAVO HENRICI Comministro
in Achaas attentissimo, amico perdilecto;

DN. SIMONI CLEMENTIS MULINO,
V. D. ministro in Oriwesti perassiduo.

Dominis Fautoribus, benefactoribus, præceptori, consangvineus & amicus suis multum de venerandis suspicendis & colendis, meditationem hanc sacram Exercitium q; hoc Academicum in debita observantia & sinceri affectus argumentum per amantem & officiose offert & dicat

HENRICUS E. ABO-FIN.
Respondens.

DOMINICA
REMINISCERE

In Sanctæ & Summæ Laudandæ Trinitatis, Patris, filii,
& Spiritus Sancti Nomine.

VIr DEI Moses scribit Gen. 32. 24. De Sancto patriarcha Jacobo quod cum metuisset sibi & suis exitium & mortis periculum à fratre suo Esau, manserit in quodam loco Jacob solus, & quod vir quidam luctatus fuit cum eo donec ascenderet aurora, & cum vir ille dixisset dimitte me, cui Jacob responderet, non dimittam te nisi benedixeris mihi. Post luctam commendat hic vir Jacobum propter suam in luctando fortitudinem, dat illi novum nomen, vocat eum Israël, quod significat principem & prævalentem in certamine. Sic vocatur Jacob Israël princeps & colluctator, qui cum Deo congregiens superior evadit & prævalet, id fit etiam in precibus nostris, quando fides firmiter innixa est verbo Dei, vincit iram Dei & Deum in sua promissione quasi constrictum sibi adjungit. Sicut & David Psal. 27. dicit: Exaudi Domine vocem meam cum clamavero ad te, miserere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meum quærite faciem meam, faciem tuam requiram Domine. Ne avertas faciem tuam à me, & non repellas in terra servum tuum, adjutor meus esto, ne derelinquas me, neq; deseras me Deus, Deus salutis meæ, quoniam pater meus & mater mea dederunt me Deus autem assumpsit me. Talis etiam

Iustæ exemplum & vincentis fidei, suppeditat nobis ho-
diernum Evangelium.

Oremus autem Deum, ut hodiernum Evangelium ita medi-
tari queamus, ut cedat in nominis divini gloriam, nobis in
augmentum & incrementum doctrina, & honorum operum, in
spem & fiduciam, & tandem in eternam beatitudinem: Dica-
mus igitur. Pater noster &c.

EVANG. Matth. 15. 21. ad 29. Mar. 7. 24.

ET digressus illinc Jesus, secessit in partes Tyri & Si-
donis. Et ecce mulier cananæa: quæ à finibus illius
venerat, clamavit ad illum dicens: Miserere mei Do-
mine fili David, filia mea miserè à Daemonio agitatur.
Ille verò non respondet ei verbum. Et accedentes
discipuli ejus rogabant illum dicentes: Amitte illam
nam clamat post nos. At ille respondens dixit. Non
sum missus nisi ad oves perditas domus Israeliticæ. Illa
verò venit & adoravit eum dicens: Domine succurre
mibi. At ille respondens dixit: Non est honestum
sumere panem filiorum & obijcere catellis. Hæc au-
tem respondit: Certè Domine, etenim catelli edunt de-
micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc
respondens Jesus dixit illi. O mulier, magna est fides
tua, sicut tibi sicut vis. Et sanata fuit filia ejus ex eo
tempore.

ITer quoddam Christi commemoratur institutum ad
extraneos extra patriæ suæ fines, in partes Tyri & Sido-
nis

nis. In hoc itinere, invenit miserā quādā mulierē, quādōestī
ca, & gravi premebatur cruce, siquidē ejus filia à Diabolo
obsessa erat, prout ipsa mater indicat dicens: Filia mea
miserè à Dæmonio agitatur. Hæc mulier Christum in
illos fines advenientem humilitè & instantè, in magna
fide orat, nec patitur se objectionibus aliquibus abigi.
Silentio Christi vel Christo dieente, non sum missus nisi
ad oves perditas domus Israëliticæ. Item non est hone-
stum sumere panem filiorum & proijcere catellis. Chris-
tus miris modis mulieris in petendo & obsecrando con-
stantiam fidemq; extollit, dicens: Mulier magna est fides
tua: Christus tandem sanitatem filiæ & liberationem à Dia-
bolo promittit: Fiat tibi sicut vis, & mox sanatur ejus
filia.

Probatur hic Divinitas Christi quod Diabolum ex
filia ejecerit mulieris, quod factum esset divinæ virtutis
& quidem Christi propriæ. Deinde excitamus ad oran-
dum, ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à ma-
lo. Item Sanctus totis angelus sit tecum, ne Diabolus
tullum in me jus reperiat.

P A R T E S.

1. De mulieris Cananææ precatione.

2. De precationis exauditione.

Atq; hæ sunt istæ partes, quas hac vice breviter & sim-
pliciter tractare constituimus: Omnipotens & aeternus
Deus, Pater noster cœlestis dilectissimus, nobis omnibus benedi-
cas, cunctaq; utiliter & fructuose cedere faciat.

P A R S . P R I M A

In qua meditamur :

I. Occasionem precationis.

Precandi Christum occasio erat, quod Christus in illos fines venisset. Digressus autem erat in illos fines, ut ostenderet se etiam propter gentes missum esse in hunc mundum, quamvis minister esset circumcisionis propter promissionem Judæorum patribus factam, vel ad prædicationem Evangeli regni & edenda miracula: Ideo n. circumivit ut benefaceret multis, sanatione corporis & animæ, corporis sanatione, profligando morbos corporales; animæ sanatione, communicando remissionem peccatorum, informatione regni Dei & æterna vita.

L. C. Christus mulieri suam præsentiam optanti adest, & occasionem ei præbet preces suas proferendi, Hoc exemplum Christi nobis Consolationem meritò suppeditat, cum Christus non minus nunc omnibus præsentia suâ optantibus adest, quam tunc huic mulieri, scit omnium desideria, suspiria & gemitus: Ideò & omnibus adest, remedia daturus si ipsum invocent. Cum in Abrahami convivio esset Deus, & jam discessurus aperiret Abrahamo internacionem Sodomitarum imminere propter peccatorum Sodomæ clamorem, cum sciret Deus Abrahami piam intentionem, quod vellet pro Sodomitis intercedere, manet Deus apud Abrahamum donec preces suas ad Deum præferat, ut parcat loco isti Gen. 18.

II. Causam impellentem ad precationem.

Mulier Cananæa precabatur oppressa gravi onere crucis domesticæ non ex rei familiaris damno,

sed

sed inde quod ejus filia non morbo, aliquo communi, febre
aut peste, aut ailo quodam morbo, sed horribiliter à Dia-
bolo vexatur. Quam misere & horribiliter obsessi à
Diabolo vexantur & torqueantur & excrucientur Ve-
xantur capitis circumagitatione, insolitorum clamorum
editione, lingua ex faucibus ejectione, colli contorsione
oculorum extra caput protrusione, totius corporis inter-
dū excruciationē ut experientia docet. Hujus calāitatis causa
est peccatum: propter peccatum homo sub Diaboli pote-
state est constitutus, nec uspiam securus est homo à Dia-
boli temptationibus, nisi quamdiu Deus vēlit esse noster
protector, quia homo nimis securus est, & sāpe nōn cre-
dit aliquem Diabolum esse, ita se tradit Diabolo impres-
cationibus, diris & maledictionibus, & se in ejus potesta-
tem tradit corpore & anima, ut nihil vereri videatur Dia-
boli malitiam, & nihil facit Dei protectionem, quasi rem
nihili peteret homo, cum petit, Sanctus tuus Angelus sit
mecum ne Diabolus jus ullum in me reperiat. Permit-
titur itaq; Diabolo potestas in hominem, tūm quia homo
propter peccata hanc poenam sibi promeritus est, tūm
ut timere Deum & ejus protectionem precibus impe-
trare diseat.

L. C. 1. Deus multas habet vias, quibus miseros
peccatores punire & perdere potest, potuit diluvio prio-
rem mundum punire; Sodomitas igne & sulphure; Ä-
gyptios decem diversis plagis, ideo timeamus & cavea-
mus, ne quid contra ejus mandatum faciamus, omnes
creatūræ sunt pararæ ad vindictam impiorum, cum Deus
jubet & permittit.

L. C. 2. Omnipotē seponenda temeraria illa auda-
cia, quā multi proh dolor sibi dira imprecantur ut à Dia-
bolo rapiantur si res non ita se habeat, ut ut tamen purum
putum

putumq; loquantur mendacium, aut ex iracundia tot
millia Diabolorum enumerant, sed Diabolus etiam non
invocatus facile adeat, immo non vocatus adeat, circumvit,
inquit S. Petrus, ut leo rugiens, non equidem ut ludat te-
cum instar hominis, sed ut devoret, ut te cibret sicut cri-
bratur triticum.

L. C. 3. Quamvis autem dura haec erat calamitas
& onus crucis grave, erat salutare tamen, fuit utile, com-
pulit autem haec calamitas mulierem ad querendum Chri-
stum, alias crebibile est hanc mulierem si sine hac cruce
& tristitia fuisset, vix ad Christum accessisse, sed crux
haec expulit ipsam, non licuit domi manere, bonum ipsi
erat quod a Domino humiliata erat Psal. 119. 13. excocta
est quasi argentum in furno afflictionis facta est electa
Esa. 48: 10.

Cruce adducti sunt ad Christum leprosi Matth. 8: 2.
Paralyticus Matt. 9: 2. Pater lunatici Matth. 17: 14. Iai-
rus Mar. 5: 22. Surdus & mutus Mar. 7: 32. Regulus
Joh. 4: 46. Barthim us cæcus Mar. 10 Offerunt vero
ita ad Deum adducti Deo grata sacrificia vitulos labiorum
preces & orationes laudes & gratiarum actiones, in eos
redit omnis generis benedictio ex fonte Dei miserationis,
haec autem gratissima sacrificia in rebus secundis negligi-
gentius & rarius, nec ita serio offeruntur.

III. Ipsam mulieris Orationem,
cum quomodo illam instituit, cum quomodo in oratione
perseverat.

I. Precationem suam sic instituit mulier Cananæa: Do-
mine fili David miserere mei filia mea a Diabolo horribilis
liter vexatur. Dominum ipsum nominat, quibus verbis

con-

confessionem edit de Christi divinitate, quod Christus sit Deus cæli terræq; Dominus; appellatione fili David, testatur se credere Christum esse verum hominem ex posteritate Davidis. Breviter, fatetur illum esse promissum illum diu exspectatum mundi salvatorem. Clamat miserere mei: Non verò dicit, solve quod debes, sedde mihi quod merita sum, nihil tale profert mulier, sed cum Davide ex psal: 51, filium Davidis compellat, miserere mei Domine fili David.

2. Perseverat in oratione donec exaudiatur. Non silet licet Christus sileat & verbum non respondeat; non animum despontet dum Christus discipulis suis respondeat, quasi hæc mulier non esset ex eorum numero, qui ipsius gaudere possunt auxilio. Clamavit itaq; Domine adjuva me, nec deficit fides ejus, cum Christus ipsi indignitatem obijciat quod sit canis, sed hanc responsionem pro se interpretatur, fatendo se indignam ferculis, quæ in mensa apponuntur, interim tamen sit talis quæ jus habeat in micas, quæ cadunt de mensa, hac verò suâ perseverantiâ Christum ad auxilium ferendum filiæ suscommovet.

L. C. i. Recte fecit hæc mulier quod in tribulacione Christum invocat, dum filia ejus à Diabolo vexatur, habet Christi opem pro certissimâ ope. Liberam nobis facit viam, dum svadet illud Jehova, invoca me in die tribulationis, eripiam te & glorificabis me Psal. 50. Jacob in necessitate & angustiâ constitutus propter fratris Esavi insidias Deum orat. Gen. 32. Turris fortissima est nomen Domini, ad illam currit justus & liberabitur Prov. 18. 10. conf. Exod: 15. 29. si audieris vocem Domini Dei tui, & quod rectum est, coram eo feceris, &

Obedieris mandatis ejus, custodierisq; omnia p^ræcepta
illius, cunctum langvorem, quem posui in Ægypto, non
inducam super te: ego enim Dominus Sanator tuus".
It. Exod. 17. II. Cumq; levaret Moyses manus, vince-
bat Israël, sⁱn autem paululum remisisset, superabat Ama-
lecc. Manus autem Moysi erant graves, sumentes igitur
lapidem, posuerunt subter eum, in quo sedit. Aaron au-
tem & Hur sustentabant manus ejus ex utrac^c; parte. Et
factum est ut manus illius non lassarentur usq; ad occa-
sum solis. Fugavitq; Josve Amalec, & populum ejus in
ore gladij.

L. C. 2. Discendum ab h^ac muliere in preceⁿatione
non indignari nos debere, si aures i^{Dei} videntur oclusas,
si facies aversa, si fileat ut verbum non respondeat, si ora-
tio nostra non videatur aliquid efficere, sed in sinum re-
labi, non propterea cessandum.

Deinde non moremur in illa cogitatione & dispu-
tatione, nescio an sim electus, nescio an sim ex numero
ovium domus Iraelis, idcirco haecce forsan frustra a Deo
oro, tales cogitationes perimenda & extingvenda sunt,
non sunt a Spiritu bono, sed malo, non ex fide sed carne,
propter indignitatem nostram non cessabimus orare,
nec prorsus orationem intermittamus. Non observato ut
nobis p^ræferamus sive confiteamur illam nostram indig-
nitatem & non dissimulemus illam, uti facit David
Psal. 32. 3. seq. Cantate Domino canticum novum
bene psallite ei in vociferatione. Quia rectum est ver-
bum Domini, & omnia opera ejus in fide. Diligit mis-
ericordiam & judicium; misericordia Domini plena est
terra. Cum Pharisæi offenderentur ex eo quod cum
publicanis & peccatoribus conversaretur Christus, ederet

& biberet cum eis respondet Christus, non *veni vocare*
justos sed peccatores Matth: 9: venite ad me omnes qui
laboratis & onerati estis Matth. 11. Laborantes utiq; &
onerati illi, quibus ad Christum patet aditus, & qui his ver-
bis vocentur ad Dei gratiam non sunt turgentes & tumidi
propria Sanctitate, sed per se indigni, qui peccaverunt in
cœlum & in Deum Luc: 15: qui itaq; confidit dignitati
Christi propter suam indignitatem non cessat Deum orare.

Hoc modo mulier cananæa oravit & exaudita est,
impetravit quod petijt, etiam illud quod non petijt ut signa-
gularem fidei suæ commendationem, ut mox in altera
parte audiemus.

SECUNDA PARS.

In hac secunda parte Christi responsonem conside-
randam esse diximus: *Esta,* Christi responso ut ex
Evangelistæ relatione patet duplex; Partim est dura
& terrifica fulminis instar, altera dulcis & desidera-
ta instar jucundi & optati splendoris & radij solares
post nubila & procellas;

In qua meditamur:

I. Christi responsonem ad pri- mam petitionem mulieris.

Non verba sed silentium,
quod instar negationis fuit, respondet Christus. Clamat
misera mater: miserere mei fili David, filia mea miserè
a Dæmonio agitatur: Christus vero ne verbum quidem
respondet. Atq; hoc silentio etiamsi nihil loquitur Chri-
stus, tamen quid aliud mulier misera potuit colligere,
quam quod Christus ostenderet se prorsus nullo modo

Velle admittere, non audire petentem, multo minus date
quod petijt. Et ita etiam discipuli cogitaverunt de silen-
tio Christi vñz. quod videtur protus nolle ferre ipsi auxi-
lium; ideoq; etiam accedunt Christum & intercedunt
pro illa, dicentes: dimitte illam nam clamat post nos q.d.
o Domine quis est jam animus tuus; nunquam vidimus
te tam durum erga aliquem supplicem & invocantem;
hanc miseram mulierem vidēris nolle audire, quod & nos
non sine commiseratione spectare possumus. (Q. 1. A)

II. Responsonem ad alteram

mulieris petitionem. Hæc responso vocalis quidem est
& verbis constat, sed dura & terribilis. Non sum missus
nisi ad oves perditas. hæc autem mulier ex illis ovibus no
est. Hæc autem verba Christi intelligenda sunt, iuxta
mulieris petitionem. Petijt autem illa corporale quod-
dam beneficium, liberationem filiæ à Diabolo corporali
ter obsecræ. Non autem erat in talibus corporalibus be
neficijs præstandis Christus minister gentium, sed circu
cisiónis, h. e. Iudæorum. Sicuti etiam ut ipse in pro
pria persona Iudæos doceret, & eis prædicaret, nec licuit
discipulis Christi ire ad gentes ante Christi passionem;
sicut enim Christus dixit Apostolis: in vias gentium ne
abieritis, post vero peractum redēptionis opus passio
nem, mortem & resurrectionem Christi; Apostolis ex
præcepto Evangelij in universum mundū licitum fuit ire,
docere omnes gentes & omnia eis præstanta, qua judeis
ante Christi passionem præstata erant, ideoq; jure stricto
servato missus Christus quoad prædicationem, lanationem
morborum non erat ad gentes. (Q. 2.)

III. Responsonem Christi ad

tertiam

tertiam petitionem mulieris: Hæc responſio ſic habet:
Non eſt honestum ſumere panem filiorum & proijcere
catellis. His verbiſ indigenti mulieri obiectur, Iudaſ
tanquam qui digni erant Christi benefiциj talia quaha illa
poſtulat deberi, deinde indignis nullum beneficium eſt
conferendum: hæc mulier eit indigna, E, etiam tale bene-
ficium ei non eſt conferendum.

L. C. Christi ſilencium & nullum verbum,
verba quidem ſed dura, dum negat ſe venire
niſi propter Iudeos, dum auxilium ferre huic mulieri tam
inconveniens eſt, ac ſi quis liberis panem auferret & ca-
nibus obiceret, tres hæc reſponſiones efficiunt tres illas
gravifimis tentationes quas p[ro]i aliquando in ſuis ſenti-
unt precibus, de quibus etiam olim sancti ſunt conque-
ſti. Regius Propheta David de ſilentio conqueritur, o-
rat ne taceat Psal. 109: 1. Deus laudis meæ ne taceas. Vi-
de Psal. 28: 1. Ad te Domine clamabo, Deus
meus ne fileas à me, ne quando taceas à me, & aſſimila-
bor descendantibus in lacum. Psal: 30. 23.
Ego autem dixi in exceſſu mentis meæ: projectus ſum
à facie oculorum tuorum. Ideo exaudisti vocem ora-
tionis meæ, dum clamarem ad te. Duas illas posteriores
tentationes Diabolus & caro noſtra non proſlus omit-
tit, ſed per illas hominem ad desperationem & diſſiden-
tiam adigere ſatagit.

III. Alteram Christi reſpon- ſionem quæ eſt jucundissima, & duo continent:

i. Commendationem mulieris ob fidei magnitudi-
nem: Mulier (inquit Christus) magna eſt fides tua, c-
gregiè ſuperasti meam duriſiem, quam erga te hac vice
oſtendi, filii ego ad tuam Clamorem, prætendi ego te

non esse Israëlitidem, sive mulierem ex Israële oriundā
tu verò rectè hanc objectionem præteriens, preces itera-
ti, Domine adjuva me, & hoc erat quod volui, objeci ti-
bi indignitatem, pane liberorum dignā non esse, tu pru-
dentè intulisti: Ergò sic mihi miseræ micæ debentur,
cum illæ soleant canibus concedi, laudo hanc tuam fidem
luctata es cum Deo & homine & prævaluisti.

z. Permissionem rei petitæ, petiit mulier à Christo tribus
vicibus filiæ suæ liberationem, tandem illā obtinet. Re-
spondit enim Christus. Fiat tibi sicut petiisti, & filia ejus
sanata est (ait Evangelista) ex eo tempore.

L. C. Deus hominem grayius non tentat, quam ut
possit homo perferre & pati, facit enim Deus cum tenta-
tione finem bonum, cum itaq; Deus videtur silere ad pre-
ees nostras, docemur ut dum periclitamur, non desi-
namus pulsare fores ejus, omnino surget, omnino audiet.

Cum durius videtur respondere obisciendo
quod non sumus ex filiis Dei, vel indignitatem
non disputemus de ullo horum, sed ei tamen & e-
jus generalibus promissionibus credamus: Venite
ad me omnes &c. sic De' dilexit mundū &c, Nolo
mortem peccatoris, felicitè tentationes omnes
superabimus. Videtur Deus suis inexorabilis,
sed misericors est ad juvandum, & promptus ad
auxilium ferendum Psal. 30. (B)

Deus qui conspiciens omni nos virtute destitui, interi-
us exteriusq; custodi, ut ab omnibus adversitatibus mu-
niamur in corpore, & à pravis cogitationibus monde-
mur

mūr in mente, per Dominum nostrum Jesum Christum, cui honor & gloria in sempiterna secula.

Benedictio, & Claritas & Sapientia, & Gratiarum actio, & Honor, & Virtus, & Fortitudo, DEO nostro, in Secula seculorum, Amen., Apoc, 7 12.

QUÆSTIONES.

Quare Christus hanc mulierem nullo dignatus sit responso? Resp.

Causæ primariæ silentij Christi hæ sunt: 1. Ut patientiam foeminae probaret: 2. Ut constantiam ejus declararet: 3. Orandi fervorem accenderet: 4. Exemplum instanti præberet. Ubi enim non statim exaudit ad horam non contemnit quærentem, sed exercet petentem.

2. An Christus pro omnibus venerit, quandoquidem dicat se non venisse nisi ad oves perditas donus Israelicæ? Resp. Affir.

Quia Messias erat, & solis Judæis propter fidem Abraham promissus, dicit se missum ad filios Judæos, ut ipsis suam prætentiam, prædicationem & miraculorum gratiam exhiberet, ideoq; à D. Paulo minister circumcisiovis appellatur, ut annotavit D. Augustinus tractatio 31 in Joannem. Nec tamen ideo gentes exclusit à suâ gratiâ. Imò gentes assumpsit, gentibus Evangelium ab Apostolis prædicatum est. Audi scripturam Math. 28: Euntes ergo docete omnes gentes. Rom. 3. An Judæorum Deus tantum? nonne & gentium; Imò & gen-

gentium quoniam quidem unus est Deus, qui justificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem Gal. 2,
Creditum est mihi Evangelium præputij sicut Petro circumcisionis. Qui enim operatus est Petro Apostolatum circumcisionis, operatus est & mihi inter Gentes, Gal. 3.
Quicunq; in Christo baptizati estis, Christum induistis;
Non est Judæus neq; Græcus Eph. 2. Nunc autem in Christo Iesu vos qui aliquando eratis longè, facti estis propè in sanguine Christi: ipse enim pax nostra, qui fecit utraq; uapm. Huc spectat vox Christi Johan: 12. Et ego si exaltatus fuero à terra, traham omnia ad me ipsum. Hic Christus vim suæ passionis declarat, & loquitur de se tanquam de milite cum Diabolo pugnante, significans se ex cruce suâ velut ex altissimâ & munitissimâ arce pugnaturum: & omnes homines qui Diaboli servitute oppressi erant, è manibus illius crepturum & ad se recepturum. Traxit Ianè omnes, non effectu, sed voluntate: Nam utrumq; latronem, quasi unum dextrâ, alterum sinistrâ manu prehendens, trahere ad se voluit;
sed unum traxit, alterum non traxit, quia
ducisse unus passus est, alter
non est.

